

1. У першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки.

1. До першої черги спадкоємців за законом належать діти спадкодавця, у тому числі народжені після його смерті, другий з подружжя, який пережив спадкодавця, а також батьки спадкодавця.

2. Здатність бути спадкоємцем не пов'язується законом з досягненням фізичною особою певного віку. Тому спадкоємцями можуть бути як новонароджені, так і повнолітні діти спадкодавця. Спадкові права дітей не залежать також від того, чи народилися вони під час перебування спадкодавця в зареєстрованому шлюбі або шлюбі, який був визнаний недійсним. Головне, щоб у дітей існували докази походження їх від даних осіб (насамперед, таким доказом виступає свідоцтво про народження дитини). Якщо дитина народилася поза шлюбом, походження дитини від матері визначається на підставі документа закладу охорони здоров'я про народження нею дитини, а від батька - 1) за заявою матері та батька дитини; 2) за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини; або 3) за рішенням суду (ст. 125 СК). Якщо дитина була народжена після смерті особи, яка перебувала із матір'ю новонародженого у зареєстрованому шлюбі, померла особа визнається батьком дитини лише якщо остання народилася до спливу десяти місяців після його смерті (ч. 2, 3 ст. 122 СК України). Виняток передбачений у разі, якщо дитина народилася хоча і до спливу десяти місяців від дня смерті чоловіка її матері, але після реєстрації повторного шлюбу її матері з іншою особою. В даному випадку вважається, що батьком дитини є чоловік її матері у повторному шлюбі (ч. 1 ст. 124 СК України). Аналогічний десятимісячний строк передбачений для встановлення батьківства дитини при визнанні шлюбу недійсним або встановленні режиму окремого проживання подружжя (п. 2 ч. 2 ст. 120, ч. 2 ст. 122 СК України). На рівних засадах з кровними дітьми спадкують особи, які були усиновлені спадкодавцем (див. коментар до ст. 1260 ЦК). Повнолітні діти усуваються від права на спадкування після батьків на підставі судового рішення, якщо буде встановлений факт ухилення ними від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця (абзац другий ч. 3 ст. 1224 ЦК). Не відносяться до спадкоємців першої черги і пасинки та падчерки спадкодавця. Ці особи прямо не відносяться до кола спадкоємців за законом, проте можуть спадкувати за наявності підстав, вказаних у ст. 1264, ч. 2 ст. 1265 ЦК.

3. Другий з подружжя є спадкоємцем, якщо на день смерті спадкодавця він перебував у зареєстрованому шлюбі зі спадкодавцем. Другий з подружжя усувається від спадкування, якщо шлюб з померлим є недійсним або визнаний таким за рішенням суду. Проте якщо шлюб визнаний недійсним після смерті спадкодавця, то за другим з подружжя суд може визнати право на спадкування частки померлого у майні, набутому ними за час шлюбу, якщо другий з подружжя не знав і не міг знати про перешкоди до реєстрації шлюбу (ч. 4 ст. 1224 ЦК).

4. Права та обов'язки матері, батька і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому державним органом РАЦС в порядку, встановленому ст. ст. 122 та 125 СК. Батьки усуваються від права спадкування, якщо: 1) вони були позбавлені батьківських прав щодо дитини і їхні права на були поновлені на час відкриття спадщини; 2) за рішенням суду буде встановлено, що батьки ухилялися від виконання обов'язку щодо утримання дітей (абзаци перший, другий ч. 3 ст. 1224 ЦК).

5. Доказом родинних відносин спадкоємців зі спадкодавцем є: свідоцтва органів реєстрації актів цивільного стану; копії актових записів; записи в паспортах про другого з подружжя; копії рішень суду, що набрали законні сили, про встановлення факту родинних та інших відносин (абзац третій пункту 212 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України).